

ОБРАЗНО-ЕМОЦІЙНА СВОЄРІДНІСТЬ ПЕЙЗАЖНОЇ ЛІРИКИ ВАЛЕР'ЯНА ПОЛІЩУКА

Т. О. Лещенко
Полтава

Значною мірою основою ідейно-естетичної природи таланту В. Поліщука стало драматичне зіткнення двох традицій образно-емоційного світовідчуття та світовідтворення — класичної української та нової європейської.

Особливості соціального походження, обставини дитинства (див. вірш «Моє дитинство») не могли не зумовити тісного й міцного зв'язку митця з народнопоетичною традицією своєї Вітчизни, об'єктивно закоріненою у психології образного сприймання світу.

І водночас грандіозні соціально-політичні та науково-технічні катаклізми початку ХХ віку забезпечили значні зрушення в образно-емоційній структурі поетичного мислення багатьох початкуючих літераторів України, а пекуча потреба знайти художньо адекватні відповідники історичній правді Жовтневої революції в контексті епохи закономірно привели В. Поліщука, як і інших авангардистів, до неоднозначних, часом парадоксальних мистецьких теорій і абсолютно неординарної з точки зору української класичної традиції художньої практики.

Переконливим свідченням драматичного, неспокійного обдарування В. Поліщука є його пейзажна лірика.

Знаходимо в ній еволюцію художнього мислення поета від класичних зразків використання традиційної фольклорної стихії, метафоричної системи (аж до прямих текстових включень) О. Олесья, Лесі Українки, Л. Глібова у таких пейзажних ліричних мініатюрах, як «Шум майовий ходить садом», «Перший сніг», «Весняний мотив», «На мавський Великдень», «Хай буде дощ», «На пасіці». Вірші цього образно-емоційного комплексу відзначаються тонким чуттєвим малюнком, душевною Гармонією, мелодійністю.

Наступним етапом у відчутті та відтворенні світу природи В. Поліщуком вважаємо поступове звертання поета до новітньої асоціативно-образної системи, яка у сполученні з фольклорною стилістикою створює ефект певної дисгармонії почуттів ліричного героя у пошуках компромісу між ставленням до світу природи і світу урбаністики. Тонкі акварельні малюнки, суголосі душевному настрою ліричного героя, засновані на асоціативній образності типу раннього Тичини циклу «Енгармонійне», зустрічаємо у віршах «Весняний став», «Весною», «Хуга», «Літом», «В полях».

Класичним прийомом, який свідчив про поступове, але неухильне наближення В. Поліщука до позицій авангардизму, стало вплетення у цілком рівномірну стилістичну картину класичної метафоричної

образності своєрідних образів-дисонансів, які створюють відчуття відповідного емоційного дискомфорту, драматизму, неспокою. Цей процес значною мірою відчутний у віршах «Краса», «Червнева ніч», «Смолистий соняшника дух . . .», «Вибухи сили», «Лісовий спів».

Зрештою, закономірним завершенням процесу трансформації відчуття природи, зумовленої цілим комплексом соціально-історичних та морально-психологічних чинників, стали у В. Поліщука неперевершені зразки сполучення новітньої образності, створюваної на загальнолюдській культурологічній основі, оновленій найновішими досягненнями науки і техніки, з прагненням відшукати хоча б потенціальні можливості плідної взаємодії системи «природа-урбаніка» через відображення перетворюючої діяльності людини («Цвіркуни», «Провалля»).

Так, «Радіо в житах» певною мірою шокувало сучасників В. Поліщука експериментаторством і запрограмованою нетрадиційністю. Але ми, свідки оцінки творчості, скажімо, І. Драча, як «синхрофазотронів серед калини» маємо підстави поцінувати суперечливі здобутки поета-авангардиста як сміливий крок на тернистій дорозі художнього відкриття і пізнання світу природи і людей.